

9. Kecmanovic M. The Short-run Effects of the Croatian War on Education, Employment, and Earnings. *Journal of Conflict Resolution*. 2012. № 57(6). P. 991–1010.
10. Lorenkowski B. The Children's War in Occupied St. John's: A Social History of a City at War 1939–1945, edited by Steven High (Montreal: McGill-Queen's University Press, 2010. 219 p.
11. Llapi G., Peterson C. M. Education Interrupted: Kosovo 1980-1999. *Commission for International Adult Education*, Proceedings of the Commission for International Adult Education (CIAE) International Conference (64th, Oklahoma City, Nov 15–17. 2015. № 1. P. 95–105.
12. Petal M. Standard Operating Procedures and Safety Rules for Students. International Child Rights Resource Center "Save the Children", 2015. URL: https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/355_sops_and_safety_rules.pdf/
13. Shatri B. Albanian education in Kosovo 1990–1999: House-schools-Challenges, achievements, and aspirations. Prishtina, Kosovo: Libri Shkollor-Prishtinë. 2010. 159 p.
14. Wenderoth A., Sang B. M. Situational analysis of education in Kosovo. Prishtina, Kosovo: United Nations Children's Fund – UNICEF. 2004. 186 p.

Kolomiiets D., Ivashkevych V., Hrytsak A., Dobrynskyi V., Khomik O. The necessity of studying the European experience of the educational process organization under conditions of the war time and in the post-war period

The article analyzes the tasks of teachers in organizing and implementing effective measures which are related to the prevention and response to emergency situations of a military nature and protection from their probable factors of damage to the educational process participants. The research is based on the assumption that to a large extent the mission of preparing preschoolers, school youth and students for life activities in emergency situations, in particular during martial law, is entrusted to educators and teachers. The relevance of the need for the development of theoretical foundations and practical methods of training teachers for the formation of safe behavior culture on school youth in emergency situations, especially in war and post-war times, has been proven. The analysis of available investigations by Ukrainian and foreign scientists on the organization of the educational process in emergency situations was carried out. The necessity of studying the European experience of organizing the safe educational process in emergency situations is indicated. It was found that there are surprisingly few published studies on the problems of organizing the educational process and the role of education in the conditions of war time or in the post-war period. A conclusion was made regarding the need to implement the best European practices of organizing the educational process in emergency situations in the content of future teachers' professional training with the aim of forming their culture of safe professional behavior in emergency situations caused by natural disasters, military actions, etc. The authors also emphasize the need for further research aimed at determining the components, criteria and indicators of teachers' safe behavior professional culture in emergency situations and developing mechanisms for implementing relevant elements of European experience into the content of academic disciplines of Ukrainian educational institutions.

Key words: wartime, protection of the educational process participants, safe behavior culture, emergency situations, post-war time, full-scale invasion.

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.1.32>

Король С. В.

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ В НІМЕЧЧИНІ

У статті розглянуто систему професійної підготовки вчителів німецької мови як іноземної в Німеччині на прикладі університету Грайфсвальд. Проаналізовано підготовку вчителів іноземної мови для закладів середньої освіти, констатовано відсутність розподілу на освітньо-кваліфікаційні рівні. Зазначено основні етапи професійної підготовки вчителів для закладів середньої освіти: університетська підготовка протягом п'яти років та проходження практики-стажування протягом 18–24 місяців. З'ясовано, що професійна підготовка вчителів німецької мови як іноземної відбувається іншим чином та передбачає три різні варіанти набуття кваліфікації вчителя німецької мови як іноземної: навчання за додатковою спеціальністю поряд з отриманням спеціальності "Середня освіта"; навчання за основною спеціальністю на бакалаврському рівні; навчання з обранням додаткового курсу поряд із філологічною спеціальністю на магістерському рівні. Розглянуто та охарактеризовано всі освітні пропозиції щодо отримання кваліфікації вчителя німецької мови як іноземної, проаналізовано змістове наповнення їх модулів. Констатовано гнучкість системи освіти в Німеччині, яка дозволяє поєднання різних варіантів отримання спеціальності, акцентовано на студентоцентрованому навчанні, яке характеризується свободою вибору здобувачів. Зазначено переваги професійної підготовки вчителів німецької мови як іноземної в Німеччині. Зроблено висновок, що доцільним є впровадження позитивного досвіду професійної підготовки вчителів німецької мови як іноземної в освітній процес додаткової спеціальності "Середня освіта. Мова і література (німецька)" Хмельницького національного університету.

Визначено, що подальшим перспективним напрямом досліджень може бути вивчення дистанційних форм підготовки майбутніх вчителів іноземної мови в Німеччині.

Ключові слова: професійна підготовка вчителів іноземної мови, німецька як іноземна мова, закордонний досвід.

Необхідність вивчення іноземних мов є тим фактом, який у сучасному суспільстві не викликає жодного сумніву, оскільки це джерело нових знань, доступу до інформації, кар'єрних можливостей тощо. Навчання молодого покоління іноземних мов стає головним завданням вчителів, професійна підготовка яких набуває дедалі більшого значення. У цьому контексті доцільно вивчати досвід педагогічної освіти інших країн, щоб екстраполювати його позитивні досягнення у площину вітчизняної системи освіти.

Так, Німеччина, відома своєю високою якістю вищої освіти, також має потужне підґрунтя дидактико-методичних напрацювань щодо викладання німецької мови як іноземної, створених компетентними лінгвістами, методистами, дидактиками, і, на нашу думку, вартим уваги в рамках науково-педагогічного стажування є дослідження підготовки майбутніх учителів німецької мови як іноземної в Німеччині на прикладі одного з найстаріших німецьких університетів, а саме університету Грайфсвальд.

Слід зазначити, що загальні питання педагогічної освіти Німеччини вивчали вітчизняні науковці (Т. Вакулєнко, В. Гаманюк, М. Махиня, Л. Чулкова, О. Шапочкіна та ін.). Проблеми підготовки майбутніх вчителів до викладання в закладах середньої освіти в Німеччині відображені у працях німецьких дослідників (E. Kiel, N. Well, T. Ewald, C. Porcher, K. Trampe). Особливі аспекти викладання німецької мови як іноземної були висвітлені у працях науковців R. Koepfel, C. Altmayer, K. Biebighäuser, S. Habertzettl, A. Heine, U. Winfried, J. Roche, W. Gehring, K. Ende, I. Mohr.

Мета статті – виявити особливості професійної підготовки вчителів німецької мови як іноземної в німецькому закладі вищої освіти, визначити їх переваги з метою вдосконалення професійної підготовки вчителів іноземної мови у вітчизняному закладі вищої освіти.

Задля створення Європейського простору вищої освіти основним чинником змін у системі освіти європейських держав стала Болонська конвенція. Відповідно до вимог та стандартів мовної політики Ради Європи відбулись зміни у сфері викладання іноземних мов та, відповідно, у підготовці майбутніх вчителів іноземної мови, тому цікаво в рамках порівняльного дослідження проаналізувати результати реформувань та вдосконалень у підготовці вчителів іноземної мови, зокрема вчителів німецької мови як іноземної у вищезгаданому університеті.

У результаті імплементації Болонського процесу багато спеціальностей у Німеччині трансформовані у дворівневу систему навчання з відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями – бакалавр та магістр. Однак зовсім інакше за структурою виглядає підготовка вчителів для закладів середньої освіти в університеті Грайфсвальд, зокрема вчителів іноземної мови. Реформаційні процеси, які передбачають упровадження ступеневої системи освіти, не торкнулись підготовки вчителів для закладів середньої освіти, тобто тут не спостерігається розподілу на ступені, а навчальний процес триває, як і раніше, десять семестрів, наприкінці якого складається державний іспит, що засвідчує закінчення першого етапу підготовки вчителя. За ним слідує наступний обов'язковий етап – проходження практики-стажування у школі, так званий “референдаріат”, який може тривати від 18 до 24 місяців. “Цьому стажуванню має особливе значення в контексті підготовки вчителів. Після першого етапу навчання, на якому здобуваються перш за все теоретичні та фахові знання, вивчається зміст шкільної педагогіки, починається другий етап – педагогічне стажування, основна увага якого зосереджена безпосередньо на різних видах діяльності у школі та на уроках, а також на їхній критичній рефлексії та оцінці” [3, с. 9]. Під час референдаріату майбутні вчителі спочатку спостерігають за проведенням уроків вчителями закладів середньої освіти, потім проводять уроки під наглядом старших колег, а лише після того викладають самостійно. Після завершення потрібно скласти державний іспит, що є дозволом на працевлаштування в закладах середньої освіти [3; 4]. Така ґрунтовна підготовка до викладання у школах стає запорукою впевненості для молодих вчителів, з одного боку, але з іншого боку, вимагає багато часу, щоб нарешті отримати право займатись викладацькою діяльністю у школах.

Вивчення документації, що врегульовує освітній процес університету Грайфсвальд, стосовно спеціальності, за якою навчаються майбутні вчителі старшої школи першого та другого ступеня, дозволило констатувати, що студенти можуть вибирати дві спеціальності, які вивчаються рівнозначно і не мають жодних ознак пріоритетності. Варто зазначити, що комбінуванню підлягають не лише мовні спеціальності, це можуть бути такі спеціальності, як “Англійська мова” та “Географія”. Крім двох обов'язкових спеціальностей на вибір, студентам університету Грайфсвальд пропонують третю предметну спеціальність, однаково за обсягом з першими двома. До того ж, якщо одна з перших є мовою, то можна вибирати між вивченням норвезької, данської і шведської мови.

Що ж стосується “Німецької мови як іноземної”, то ця спеціальність не належить до професійної підготовки вчителів для закладів середньої освіти, адже у школах німецька мова викладається як рідна. Однак можна в різний спосіб отримати цю додаткову кваліфікацію для збільшення шансів працевлаштування, які сягають за межі закладів середньої освіти. Так, із цією кваліфікацією можна працювати в освітніх закладах Німеччини, де німецьку мову викладають як іноземну: на мовних курсах у центрах освіти для дорослих, мовних школах та університетах, на інтеграційних курсах для мігрантів та біженців, на спеціалізованих мовних курсах (наприклад, німецької мови для професії) тощо. Крім того, можна влаштуватись вчителем німецької мови за кордоном в одному з численних філіалів Гете-інституту, в іноземних навчальних закладах, таких як університети та школи, або в компаніях, які мають економічні зв'язки з німецькомовними країнами і співробітники яких потребують знання німецької мови. До того ж можна знайти роботу в інших сферах, таких як видавнича справа, бізнес і торгівля чи туризм [1].

В університеті Грайфсвальд є три освітні пропозиції щодо отримання кваліфікації “Німецька мова як іноземна”, а саме:

- студенти, які навчаються за спеціальністю “Німецька мова” або “Сучасна іноземна мова” для закладів середньої освіти, можуть вибрати додаткову спеціальність “Німецька мова як друга мова або як іноземна мова”. Обсяг навчального навантаження додаткової спеціальності є меншим за дві основні і становить 30 кредитів, відповідно, 900 годин;

- студенти можуть пройти навчання за бакалаврською освітньою програмою “Німецька мова як іноземна” із загальною сумою кредитів – 65 кредитів (1950 годин) в поєднанні з однією рівнозначною за обсягом спеціальністю;

- на магістерській освітній програмі студенти можуть поряд з основною спеціальністю пройти додатковий курс навчання з метою отримання сертифікату, який надає право викладання німецької мови як іноземної, обсяг якого 20 кредитів (600 годин).

Вищевикладене дає змогу говорити про гнучкість системи освіти в Німеччині, де можна поєднувати різні варіанти отримання спеціальності, а також про студентоцентроване навчання, адже вибір залишається за студентом, що, в який спосіб та термін йому вивчати.

Згідно з аналізом положень про порядок навчального процесу університету Грайфсвальд із метою отримання додаткової кваліфікації вчителя німецької мови як іноземної з’ясовано, що всі три вищезгадані освітні пропозиції спрямовані на те, щоб майбутні вчителі німецької мови як іноземної здобули базові наукові знання та компетентності, розглядаючи німецьку мову, літературу та культуру під кутом іноземного сприйняття. Крізь призму критичного вивчення відповідних дисциплін, особливо лінгвістики, літературознавства та культурології, розглядається їх значення в контексті вивчення німецької мови як іноземної. У процесі навчання студенти знайомляться з історією, методами та дискусійними питаннями спеціальності та мають змогу самостійно використовувати ці основи в різних професійних сферах.

У контексті дослідження підготовки вчителів німецької мови в Німеччині вартим уваги є вивчення змістового наповнення освітніх програм, яке відображається у відповідних модулях. Кожен модуль може тривати один або два семестри та включати лекційні, семінарські та практичні заняття з різних дисциплін, поєднаних загальною тематикою модуля.

Так, у рамках бакалаврату спеціальності “Німецька мова як іноземна” вивчаються наведені нижче модулі та, відповідно, після завершення модуля відбувається контроль досягнень студентів у різний спосіб, зазначений для прикладу в дужках після назви модуля:

1. Мовознавство (письмовий іспит);
2. Країно- та культурознавство країн Східної Європи (усний іспит).
3. Лінгводидактика (письмовий іспит).
4. Тексти (наукова письмова робота).
5. Міжкультурність (реферат із письмовим стислим викладом або усний іспит).
6. Методика викладання іноземної мови (портфоліо).

У межах додаткової спеціальності “Німецька мова як іноземна” до основної спеціальності, як, наприклад, “Німецька мова для закладів середньої школи”, кількість модулів є меншою, а саме:

1. Німецька мова як іноземна мова (письмовий іспит).
2. Німецька мова як іноземна мова в суспільстві (усний іспит).
3. Німецька мова як іноземна мова в практиці викладання (письмовий іспит).

Акцент у цій програмі припадає переважно на німецьку мову як іноземну, оскільки інші питання німецької мови детально розглядаються в процесі вивчення основної спеціальності.

Отримання сертифікату для додаткової кваліфікації, який надає право викладати німецьку мову як іноземну, можливе для студентів таких магістерських програм:

1. Культура – Міжкультурність – Література: Англїстика / Американїстика; Германїстика, Скандинавістика; Славїстика.
2. Мовне різноманїття. Лїнгвістика англїмовних, балтїйських, фїнських, скандинавських та слов’янських культур.
3. Міжкультурна лїнгвістика. Германські сучасні мови.
4. Мова та комунїкація.

У рамках цих програм навчання вивчаються такі модулі:

1. а) Мовознавчі аспекти для студентів магістерської програми “Культура – Міжкультурність – Література” (письмовий іспит);
б) Суспільно-культурні аспекти для студентів лїнгвістичних освітніх програм (письмовий іспит);
2. Дидактично-методичні аспекти для всіх вищезгаданих освітніх програм (портфоліо).

У результаті аналізу змістового наповнення модулів освітньої програми бакалаврату за спеціальністю “Німецька мова як іноземна” з’ясовано, що під час вивчення модулю “Мовознавство” передбачено курс “Вступ до мовознавства”, семінари з “Вибраних феноменів німецької граматики”, “Сучасної німецької мови”, метою яких є ознайомлення студентів з основними теоріями і методами (германської) лїнгвістики як основи для вивчення подальших курсів, набуття ними знань з різних лїнгвістичних галузей (семїотики,

морфології, синтаксису, семантики, фонетики/фонології, прагматики, лексикології), оволодіння базовою термінологією лінгвістики [4].

Другий модуль “Країно- та культурознавство країн Східної Європи” передбачає вибір країни, яка стане предметом вивчення (Україна, Польща, Чехія, Росія). У процесі навчання вивчаються основи історії та культури вибраної країни, здобуваються знання та вміння аналізувати політичні, соціальні та культурно-історичні контексти історичних епох та їх подій, інтерпретувати їх подання в засобах масової інформації, презентувати інформацію про відповідну культуру в науково обґрунтований спосіб [4].

У рамках модуля “Лінгводидактика” проводяться семінари з “Основ методики/дидактики викладання німецької мови як іноземної”, “Вступ до спеціальності – німецька мова як друга або іноземна мова”, “Планування та проведення уроків”. Крім того, обов’язковою складовою частиною модуля є відвідування уроків-спостережень мовних курсів, де німецька викладається іноземцям, з подальшим обговоренням результатів спостереження на одному із семінарів. Для того щоб зорієнтувати студентів, на що їм потрібно звернути увагу під час спостереження, вони отримують бланки з питаннями, на які відповідають, аналізуючи відвідуване заняття. Крім того, є також практика проведення відкритих уроків студентами старших курсів на курсах німецької мови як іноземної для закордонних студентів. Після завершення уроку триває його обговорення, під час якого викладач висловлює свої зауваження та поради, урок записується на відео задля саморефлексії, а також використання його як навчального матеріалу для подальших семінарських занять. На думку Р. Кепеля, звичайною практикою у підготовці вчителів є те, що майбутні вчителі планують і проводять уроки, а також паралельно відвідують і роблять нотатки спостережень уроків. Завдяки досвіду проведення власних уроків виникають питання до спостереження уроків інших, а також результати спостережень можуть своєю чергою вплинути на зміни в плануванні та проведенні власних уроків [2, с. 415].

Вартим особливої уваги, на нашу думку, є модуль “Тексти”, який передбачає курс лекцій з “Основ текстолінгвістики” та семінари щодо вивчення наукових та літературних текстів. На розсуд викладача теми семінарів можуть змінюватись залежно від їх релевантності до сучасного стану та актуальності проблематики. Так, аналіз курсів у модульному середовищі інституту німецької філології університету Грайфсвальд для бакалаврів спеціальності “Німецька мова як іноземна” свідчить про проведення низки семінарських занять за такими темами, як “Види текстів у підручниках та у комунікації вищої школи”, “Лінгвістика варіативності в контексті вивчення німецької як іноземної мови”. Питання, які розглядаються під час цих семінарських занять, є надзвичайно важливими для набуття майбутніми вчителями лінгводидактичної та методичної компетентності. Особлива увага приділяється, наприклад, лінгводидактичному аналізу текстів, що використовуються в навчальних підручниках із німецької мови, для того щоб майбутні вчителі вміли бачити та ефективно використовувати їхній дидактичний потенціал, а також у майбутньому самостійно підбирати автентичні тексти, дидактизуючи їх, для використання в навчальному процесі [6]. На нашу думку, такі знання є особливо цінними в наш час, оскільки все змінюється дуже швидко і тексти з підручників не завжди відображають актуальні події сучасності, що вимагає від вчителя пошуку автентичних матеріалів та вміння перетворити їх на навчальний матеріал та використати в процесі викладання іноземної мови.

Що стосується модуля “Міжкультурність” то він включає, наприклад, семінари “Країнознавчі та культурні аспекти у викладанні німецької як іноземної мови”. Під час цих занять студенти навчаються, яким чином можна інтегрувати країнознавчу та культурну складову частину країни, мова якої вивчається, в навчальні матеріали, більш детально вивчається розуміння понять “культура” та “країнознавство”. Важливим аспектом є також розвиток здатності майбутніх вчителів розуміти особливості різних культур, щоб виступати посередником між ними. Зміст семінарів передбачає вивчення культурно-антропологічних концепцій задля аналізу та розуміння інших культур, пізнання іноземної і власної культури, ознайомлення з міжкультурними підходами в мові та літературі, вивчення регіональних та культурних особливостей країн. На нашу думку, включення модуля такого змісту у програму підготовки вчителів німецької мови як іноземної є доцільним, тому що формування і розвиток міжкультурної компетентності є одним з основних завдань їх підготовки. Ми повністю погоджуємось у цьому сенсі з твердженням науковців Ю. Штрауба та В. Нібель, що “некомпетентність у ситуаціях міжкультурних стосунків призводить не лише до неадекватної та неефективної поведінки, а до краху спілкування, співпраці та співіснування” [9, с. 125]. Не слід забувати, що в Німеччині вчителі німецької мови як іноземної працюють переважно з інтернаціональними групами студентів, тому вони мають розуміти культуру інших та вміти транслювати через навчальний контекст власну культуру [6].

Метою модуля “Методика викладання іноземної мови” є формування та розвиток методичної компетентності. У процесі проходження цього модуля студенти ознайомлюються з методами викладання німецької мови та спеціальними підручниками та навчальними матеріалами, вчать розподіляти навчальний матеріал, планувати уроки, використовувати медійні засоби (електронні медіаджерела, фільми, аудіотреки) в контексті викладання німецької мови як іноземної.

Після завершення бакалаврської програми передбачається складання іспиту, який має на меті визначити наявність у студентів професійних умінь і навичок. Це включає базові вміння та навички наукової роботи, а також базові знання методології, систематики, термінології та основних дослідницьких підходів у галузі німецької мови як іноземної, усні та письмові навички, компетенції в самостійному теоретико-методичному вирішенні завдань, аналітичні, рефлексивні, комунікативні та дидактичні компетенції для різних соціальних сфер [6].

У рамках додаткової спеціальності “Німецька мова як іноземна” опрацьовуються три модулі із загальною сумою кредитів – 30. Перший модуль “Німецька як іноземна мова” схожий за змістом на модуль “Мовознавство” для бакалаврів, оскільки так само має на меті вивчення студентами основних теорій і методів германістики, набуття ними знань із різних лінгвістичних галузей (семіотики, морфології, синтаксису, семантики, фонетики/фонології, прагматики, лексикології), оволодіння базовою термінологією лінгвістики [7].

Другий модуль “Німецька мова як іноземна у суспільстві” відображає значення німецької мови як іноземної в різних сферах суспільства: в освіті, інтеграційній політиці, культурі та науці. Тому модуль представлений такими темами до вивчення, як мовна політика, заходи заохочення до вивчення мови, стандартні рівні володіння мовою, визнані міжнародні мовні іспити, концепції навчання та підручники, завдання навчальних закладів, міжнародна університетська політика та німецька як мова науки, погляд на іноземну та власну культуру [7].

Третій модуль “Німецька мова у практиці викладання” тісно переплітається з модулем “Методика викладання німецької мови” за бакалаврською програмою, тому що тут вивчаються організація та планування уроків, підбір, розробка та розподіл навчальних матеріалів, методи викладання німецької як іноземної тощо [7]. Після завершення курсу не передбачено окремого підсумкового контролю за весь курс, а до уваги беруться оцінки за кожен пройдений модуль.

Студенти магістерських програм, як зазначалось вище, можуть отримати додатковий сертифікат, який забезпечує право викладання німецької мови як іноземної. У результаті проведеного аналізу можна зазначити подібність змісту модулів до попередніх програм. Так, наприклад, модуль “Мовознавчі аспекти” повністю відповідає змісту модуля бакалаврської програми “Мовознавство” та модуля “Німецька як іноземна мова” для додаткової мовної спеціальності. Модуль “Суспільно-культурні аспекти” також містить теми, які розглядаються під час проходження модуля “Німецька мова як іноземна в суспільстві” для додаткової мовної спеціальності [8].

Проведений аналіз змістового наповнення модулів різних програм підготовки вчителя німецької мови як іноземної дає змогу констатувати, що їх тематика охоплює всі важливі аспекти викладання німецької мови як іноземної зі сфери лінгвістики, методики та дидактики, країнознавства та культури. У результаті формується професійна компетентність вчителя іноземної мови, яка має складну структуру і відбиває взаємодію і взаємопроникнення комунікативної, лінгвістичної, соціокультурної, країнознавчої, дидактичної, методичної компетенцій, рівень сформованості яких дає змогу майбутньому вчителю ефективно навчати учнів іноземної мови.

Відвідування різних видів занять в Інституті німецької філології в ході стажування в університеті Грайфсвальд дало змогу побачити на практиці, як проходить підготовка майбутніх вчителів німецької мови як іноземної за представленими вище модулями. Особливим позитивом можна позначити високий рівень професіоналізму доцентів, які компетентно подають навчальний матеріал та залучають до дискусій та обговорень студентів. Примітно, що цінується не переказ навчального матеріалу, а критична думка студентів, їхнє ставлення і розуміння проблеми. Порівняно з українською системою навчання спостерігається менше контролю за успішністю студентів, адже відвідування занять не є обов’язковою вимогою, а також не потрібно заробляти бали впродовж семестру, все вирішує підсумковий контроль знань після завершення модуля. Такий стан речей створює, з одного боку, спокійну та невимушену атмосферу заняття, а, з іншого боку, вимагає від студентів самостійності, відповідальності та самодисципліни. Гнучкість німецької системи вищої освіти проявляється і в тому, що, самостійно вибираючи навчальні курси та складаючи свій розклад занять, студенти самостійно вирішують, чи реєструватись їм на іспити, оцінюючи стан своєї підготовки. Тобто вони, буквально, самостійно керують власним процесом навчання.

Висновки. Отже, на основі проведеного дослідження можемо констатувати існування гнучкої форми професійної підготовки вчителів німецької мови як іноземної в Німеччині, яка характеризується ґрунтовним змістом, що є необхідним для їхньої подальшої викладацької діяльності. Зазначена підготовка досягається завдяки компетентному науково-педагогічному персоналу університету, високому рівню технічного забезпечення навчальних аудиторій, що в сукупності дає змогу підготувати висококваліфікованих вчителів.

Подальшого вивчення потребують дистанційні форми підготовки майбутніх вчителів іноземної мови в Німеччині з огляду на реалії сучасного суспільства, яке страждає від пандемій та війн.

Використана література:

1. DeutschalsFremdsprache.UniversitätGreifswald.URL:<https://www.uni-greifswald.de/studium/vor-dem-studium/studienangebot/studienfaecher/d/daf-bachelor/>
2. Koepfel R. Deutsch als Fremdsprache – Spracherwerblich reflektierte Unterrichtspraxis. Schneider Hohengehren Verlag; 3. überarbeitete und erweiterte Aufl. Edition (1. Mai 2016), 450 s.
3. Lehramtsausbildung. Die wichtigsten Fragen rund um das Referendariat. URL: <https://deutsches-schulportal.de/bildungswesen/lehrerbildung-die-wichtigsten-fragen-rund-um-das-referendariat/>
4. Lehramtsreferendariat. URL: <https://www.fit4ref.de/referendariat/lehramtsreferendariat.html>
5. Peitz J., Harring M. Das Referendariat : ein systematischer Blick auf den schulpraktischen Vorbereitungsdienst. Verlag: Waxmann, 2021. 282 s.

6. Prüfungs- und Studienordnung für den Bachelorteilstudiengang Deutsch als Fremdsprache (DaF) an der Universität Greifswald. URL: <https://germanistik.uni-greifswald.de/institut/arbeitsbereiche/deutsch-als-fremdsprache/hinweise-zum-studium-und-praktikum/>
7. Prüfungs- und Studienordnung für das Beifach Deutsch als Fremd- und Zweitsprache (DaF/DaZ) in den Lehramtsstudiengängen an der Philosophischen Fakultät der Ernst-Moritz-Arndt-Universität. URL: <https://germanistik.uni-greifswald.de/institut/arbeitsbereiche/deutsch-als-fremdsprache/hinweise-zum-studium-und-praktikum/>
8. Prüfungs- und Studienordnung für das Zusatzzertifikat Deutsch als Fremdsprache an der Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald. URL: <https://germanistik.uni-greifswald.de/institut/arbeitsbereiche/deutsch-als-fremdsprache/hinweise-zum-studium-und-praktikum/>
9. Straub J., Niebel V. Kulturen verstehen, kompetent handeln Eine Einführung in das interdisziplinäre Feld der Interkulturalität. Gießen : Psychosozial-Verlag, 2021. 187 s.

References:

1. Deutsch als Fremdsprache. Universität Greifswald. URL: <https://www.uni-greifswald.de/studium/vor-dem-studium/studienangebot/studienfaecher/d/daf-bachelor/>
2. Koeppel R. Deutsch als Fremdsprache – Spracherwerblich reflektierte Unterrichtspraxis. Schneider Hohengehren Verlag; 3. überarbeitete und erweiterte Aufl. Edition (1. Mai 2016), 450 s.
3. Lehramtsausbildung. Die wichtigsten Fragen rund um das Referendariat. URL: <https://deutsches-schulportal.de/bildungswesen/lehrerbildung-die-wichtigsten-fragen-rund-um-das-referendariat/>
4. Lehramtsreferendariat. URL: <https://www.fit4ref.de/referendariat/lehramtsreferendariat.html>
5. Peitz J., Harring M. Das Referendariat : ein systematischer Blick auf den schulpraktischen Vorbereitungsdienst. Verlag: Waxmann, 2021. 282 s.
6. Prüfungs- und Studienordnung für den Bachelorteilstudiengang Deutsch als Fremdsprache (DaF) an der Universität Greifswald. URL: <https://germanistik.uni-greifswald.de/institut/arbeitsbereiche/deutsch-als-fremdsprache/hinweise-zum-studium-und-praktikum/>
7. Prüfungs- und Studienordnung für das Beifach Deutsch als Fremd- und Zweitsprache (DaF/DaZ) in den Lehramtsstudiengängen an der Philosophischen Fakultät der Ernst-Moritz-Arndt-Universität. URL: <https://germanistik.uni-greifswald.de/institut/arbeitsbereiche/deutsch-als-fremdsprache/hinweise-zum-studium-und-praktikum/>
8. Prüfungs- und Studienordnung für das Zusatzzertifikat Deutsch als Fremdsprache an der Ernst-Moritz-Arndt-Universität Greifswald. URL: <https://germanistik.uni-greifswald.de/institut/arbeitsbereiche/deutsch-als-fremdsprache/hinweise-zum-studium-und-praktikum/>
9. Straub J., Niebel V. Kulturen verstehen, kompetent handeln Eine Einführung in das interdisziplinäre Feld der Interkulturalität. Gießen : Psychosozial-Verlag, 2021. 187 S.

Korol S. System of Preparation German Language Teachers as Foreign Language

The article represents the system of professional preparation of teachers of German as a foreign language in Germany on the example of Greifswald University. The preparation of foreign language teachers for secondary education institutions is analyzed, the lack of division into educational and qualification levels is stated. The main stages of the professional preparation of teachers for secondary education institutions are identified: university study for five years and internship practice for eighteen to twenty-four months. It is found that the professional preparation of teachers of German as a foreign language takes place in a different way and involves three different options for acquiring the qualification of a teacher of German as a foreign language: preparation in an additional specialty along with obtaining the specialty "Secondary Education"; study in the main specialty at the bachelor's level; study with the choice of an additional course along with a philological specialty at the master's level. All educational programs for obtaining the qualification of a teacher of German as a foreign language are considered and characterized, the content of their modules is analyzed. The advantages of professional training of teachers of German as a foreign language in Germany are noted. It is concluded that it is expedient to introduce the positive experience of professional training of teachers of German as a foreign language into the educational process of the additional specialty "Secondary Education. Language and Literature (German)" of Khmelnytskyi National University.

It is determined that the study of remote forms of training of future foreign language teachers in German can be further perspective area of research.

Key words: *professional preparation of foreign language teachers, German as a foreign language, foreign experience.*